

Fondenes bevillinger til natur-, klima- og miljøformål 2017-2021

Fondenes
Videnscenter

22.06.2023



Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Natur-, klima- og miljøformål set i forhold til øvrige støtteområder i 2021	4
Hovedpointer	5
Fondenes bevillinger til natur-, klima- og miljøformål	7
Modtagere af fondsmidler til natur-, klima- og miljøformål	13
Bilag	18
Definitioner, metode og kildegrundlag	20

Indledning

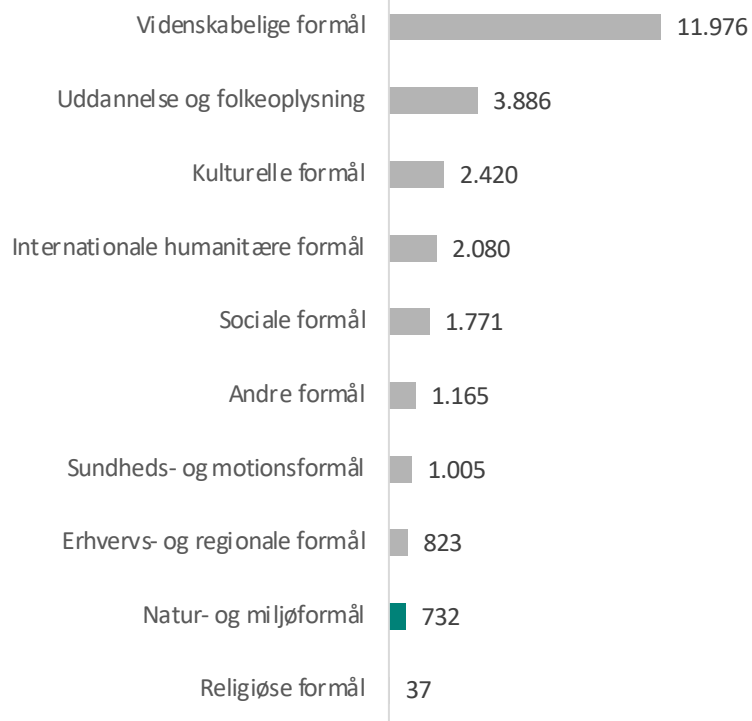
Hvert år udarbejder Fondenes Videnscenter en række analyser omhandlende fondenes bevillinger. Denne analyse dækker nøgletal for bevillinger i 2021, der er givet til natur-, klima- og miljøformål. Analysen giver et indblik i, hvem og hvad pengene gik til, samt ser tilbage på, hvordan bevillingerne til formålet har udviklet sig fra 2017 til 2021. Analysen baserer sig på de senest tilgængelige tal fra Danmarks Statistik rekvireret via særkørsler for Fondenes Videnscenter. Fondenes Videnscenter har desuden gennemført indsamling af kvalitative og kvantitative informationer ved udvalgte medlemmer, der bruges til at forstå udviklingen i tallene fra Danmarks Statistik.

Før læsning af analysen er det værd at bemærke, at bevillinger, hvis primære formål er forskning på området natur-, klima- og miljøformål, ikke tæller med her, men tæller med i analysen af "videnskabelige formål". Flere fonde har peget på, at det forhold betyder en del for bevillingsanalysen på natur-, klima- og miljøområdet, fordi der er givet store forskningsbevillinger på området (minimum 1,5 mia. kr.). Danmarks Statistik har oplyst, at der fremadrettet (i fondsstatistikken 2022) bliver mulighed for at fordele forskningsbevillinger på de områder, forskningen vedrører.

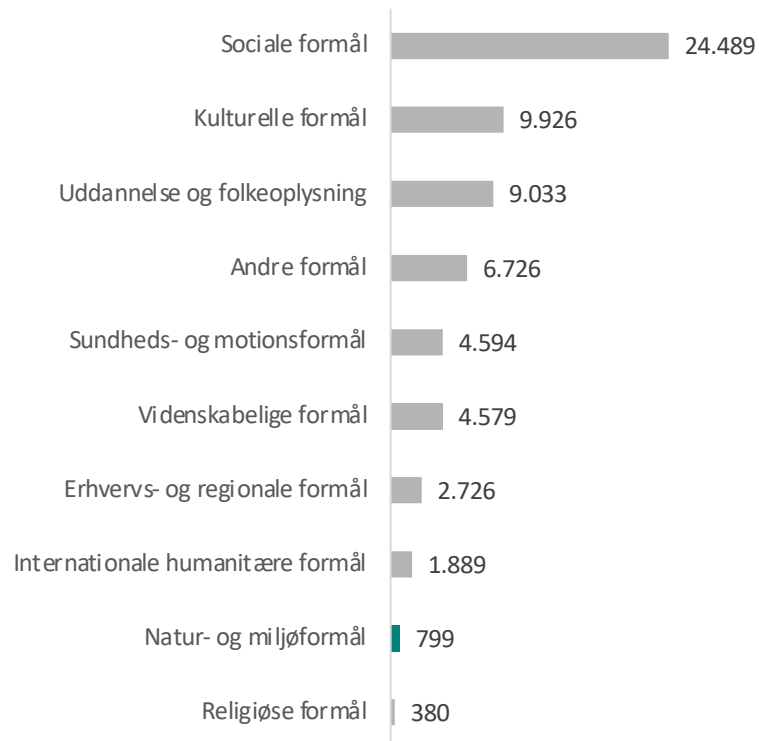
Ud over denne særanalyse med fokus på bevillinger til natur-, klima- og miljøformål udarbejder Fondenes Videnscenter også analyser, der ser på det samlede bevillingsbillede, samt analyser, der dykker ned i bevillinger til de fleste af de formål, der indgår i Danmarks Statistiks fondsstatistik. Den overordnede bevillingsanalyse og særanalysen af bevillinger til videnskabelige formål er begge udgivet i begyndelsen af 2023, og de øvrige analyser udkommer løbende i 2023.

Natur-, klima- og miljøformål set i forhold til øvrige støtteområder i 2021

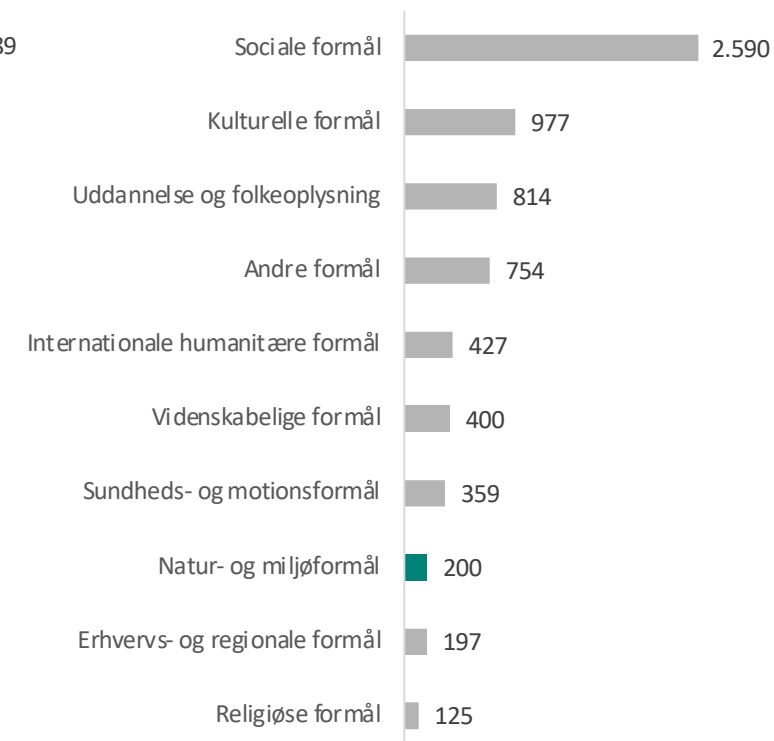
**Figur 1: Bevilgede midler
(mio. kr.)**



Figur 2: Antal bevillinger



Figur 3: Antal fonde*



Note: Læs mere om fondenes overordnede bevillinger i analysen "Fondenes bevillinger 2017-2021" udgivet af Fondenes Videnscenter 2023.

* Der var i alt 4.553 fonde, der bevilgede i 2021. Flere fonde bevilgede til mere end ét formål, hvorfor summen af tallene i figur 3 giver mere end 4.553 fonde.

Hovedpointer

Fondenes bevillinger til natur-, klima- og miljøformål 2017-2021

Fondene bevilgede 732 mio. kr. til natur-, klima- og miljøformål i 2021

I 2021 bevilgede de danske fonde 732 mio. kr. til projekter, der blev registreret under natur-, klima- og miljøformål hos Danmarks Statistik. Der er relativt store udsving i de samlede bevillinger for hvert af de fem år, analysen omhandler – fra 730 mio. kr. til 1.290 mio. kr. Og der er et fald fra 2020 til 2021 på 558 mio. kr. Et nærmere kig på bevillingerne i de fem år viser, at der var flere ekstraordinært store bevillinger til formålet i 2020. Det er værd at bemærke, at flere store fonde har gjort opmærksom på, at der uddeles markant mere til dette formål, end vi ser i denne analyse. Det er især til forskning, for – som det er tilfældet for alle støtteområder – 100 % af en bevilling indgår under sit primære formål, selv om flere formål tilgodeses med bevillingen. *Se side 8.*

Fondene gav knap 800 bevillinger til natur-, klima- og miljøformål i 2021

I 2021 blev der i alt givet 799 bevillinger til natur-, klima- og miljøformål, hvilket er 85 mere end i 2020. Sammenlignet med 2017 har der været en stigning på 122 bevillinger eller 18 %. I 2021 var den gennemsnitlige bevilling inden for natur-, klima- og miljøformål på 920.000 kr. Fire ud af ti bevillinger i 2021 kom fra store fonde*. De meget store fonde stod for færrest bevillinger. De resterende bevillinger fordelte sig nogenlunde lige fra hhv. små, mindre og mellemstore fonde*. *Se side 8 og 10.*

200 fonde bevilgede til natur-, klima- og miljøformål i 2021

I 2021 var der 200 fonde, der bevilgede til natur-, klima- og miljøformål. Det er

32 flere fonde end i 2020, men 44 færre fonde end i 2017. Det er normalt, at både antal og det samlede bevillingsbeløb svinger år for år, især hvis der bevilges større, flerårige bevillinger på et område. Knap to ud af tre fonde, der bevilgede til formålet i 2021, var små fonde (126 ud af 200). De små fonde udgør en stor del af de bevilgende fonde gennem hele perioden 2017-2021 (fra 55 % til 67 %). *Se side 11.*

De almene fonde og fondslignende foreninger stod for 58 % af de bevilgede midler til natur-, klima- og miljøformål i 2021

De almene fonde og fondslignende foreninger** stod for 58 % af de bevilgede midler og for 53 % af antallet af bevillinger til natur-, klima- og miljøformål i 2021. Gennem perioden 2017-2021 skiftedes de erhvervsdrivende og de almene fonde til at bevilge mest til området. *Se side 8.*

De ti mest bevilgende fonde inden for natur-, klima- og miljøformål stod for 89 % af de bevilgede midler

I 2021 stod de store fonde* for 532 mio. kr. af de samlede 732 mio. kr., der blev bevilget til formålet. Det svarer til 73 % af de bevilgede midler. De ti fonde, der bevilgede mest til formålet i 2021, stod for 89 % af de bevilgede midler og 48 % af antallet af bevillinger. De 100 mest bevilgende fonde inden for området stod for 99 % af de bevilgede midler og 84 % af antallet af bevillinger. Det gælder for hele perioden 2017-2021, at få fonde stod for en stor del af de bevilgede midler til formålet. *Se side 9 og 12.*

* Kategoriseret efter fondenes individuelle bevillingsniveau, se definition på side 22.

** Almene fonde kaldes også "ikke-erhvervsdrivende fonde", fordi de i lovgivningsmæssig forstand er kendetegnet ved, at de ikke selv driver erhvervmæssig virksomhed eller har bestemmende indflydelse i en erhvervsvirksomhed. Se mere på side 21.

Hovedpointer, fortsat

Modtagere af fondsmidler til natur-, klima- og miljøformål samt virkemidler Nonprofitorganisationer modtog flest midler til natur-, klima- og miljøformål i 2021

I 2021 modtog nonprofitorganisationer 533 mio. kr. til natur-, klima- og miljøformål, svarende til 73 % af de samlede midler til formålet. Offentlige institutioner fik næstflest midler til natur-, klima- og miljøformål i 2021, nemlig 113 mio. kr. Det skal bemærkes, at billedet ændrer sig, hvis to af Danmarks store fondes forskningsbevillinger til klima (samlet knap 1,5 mia. kr.) tælles med i denne bevillingsanalyse frem for under "videnskabelige formål". I det tilfælde vil midlerne til offentlige institutioner være markant større. *Se side 14.*

69 % af fondsmidlerne til natur-, klima- og miljøformål gik til danske modtagere i 2021

Fondene bevilgede 504 mio. kr. til danske modtagere til natur-, klima- og miljøformål i 2021, hvilket svarer til 69 % af fondenes samlede bevilgede midler til formålet. I perioden 2017-2021 har fondene givet 59-81 % af midlerne til danske modtagere til natur-, klima- og miljøformål. *Se side 15.*

Naturområdet modtog flest midler

Den største andel af de bevilgede midler til formålet gik i 2021 til naturområdet, hvor fondene bevilgede 300 mio. kr., hvilket svarer til 41 % af årets samlede fondsmidler til natur-, klima- og miljøformål. Klimaområdet fik bevilget 211 mio. kr. i 2021. Det er en stigning på 56 mio. kr. siden 2017, men et fald på 556 mio. kr. sammenlignet med 2020, hvor fondene bevilgede ekstraordinært meget til området. Bemærk igen, at billedet ændrer sig, hvis forskningsprojekter til klima, der nu indgår under videnskabelige formål, tælles med her. I så fald vil klima være det område, der får flest midler. *Se side 16.*

De bevilgede midler fordelte sig nogenlunde ligeligt til virkemidlerne anlæg og aktiviteter til natur-, klima- og miljøformål i 2021

I 2021 gik 39 % af de bevilgede midler til natur-, klima- og miljøformål til virkemidlet anlæg, mens 33 % gik til aktiviteter**. Også her skal det bemærkes, at billedet ændrer sig, hvis vi tæller de relevante forskningsprojekter med, som er registreret under videnskabelige formål, da forskning i så fald ville fylde markant mere og derved øge andelen af midler til aktiviteter frem for anlæg. *Se side 17.*

* Information om konkrete bevillinger stammer fra medlemmer af Fondenens Videnscenter.

** Se definition af og eksempler på anlæg og aktiviteter på side 17 og side 22.

Fondes bevillinger til natur-, klima- og miljøformål 2017-2021

Fondenes bevillinger til natur-, klima- og miljøformål 2017-2021

Tabel 1: Bevilgede midler (mio. kr.) og antal bevillinger til natur-, klima- og miljøformål i perioden 2017-2021

		2017	2018	2019	2020	2021	Ændring 2017-2021	Ændring 2020-2021	%-vis ændring 2017-2021
Bevilgede midler (mio. kr.)	Alle fonde	730	589	914	1.290	732	2	-558	0%
	Erhvervsdrivende fonde	386	289	355	873	307	-79	-556	-20%
	Almene fonde og fondslignende foreninger	343	300	559	417	424	81	7	24%
Bevillinger (antal)	Alle fonde	677	476	1.358	714	799	122	85	18%
	Erhvervsdrivende fonde	256	145	789	463	375	119	-88	46%
	Almene fonde og fondslignende foreninger	420	331	570	250	424	4	174	1%

Note: Et nærmere kig på bevillinger i de fem år viser, at der var flere ekstraordinært store bevillinger til formålet i 2020.

Det er desuden værd at bemærke, at flere store fonde har gjort opmærksom på, at der uddeles markant mere, end vi ser i tallene her, især til forskning på området, men – som det er tilfældet for alle støtteområder – natur-, klima- og miljøformål indgår også som delelement i bevillinger, der har et andet hovedformål, og det tælles ikke med her.

Tabellen viser udviklingen i bevilgede midler samt i antallet af bevillinger til natur-, klima- og miljøformål fra fondene i perioden 2017-2021, specificeret i forhold til fondstype.

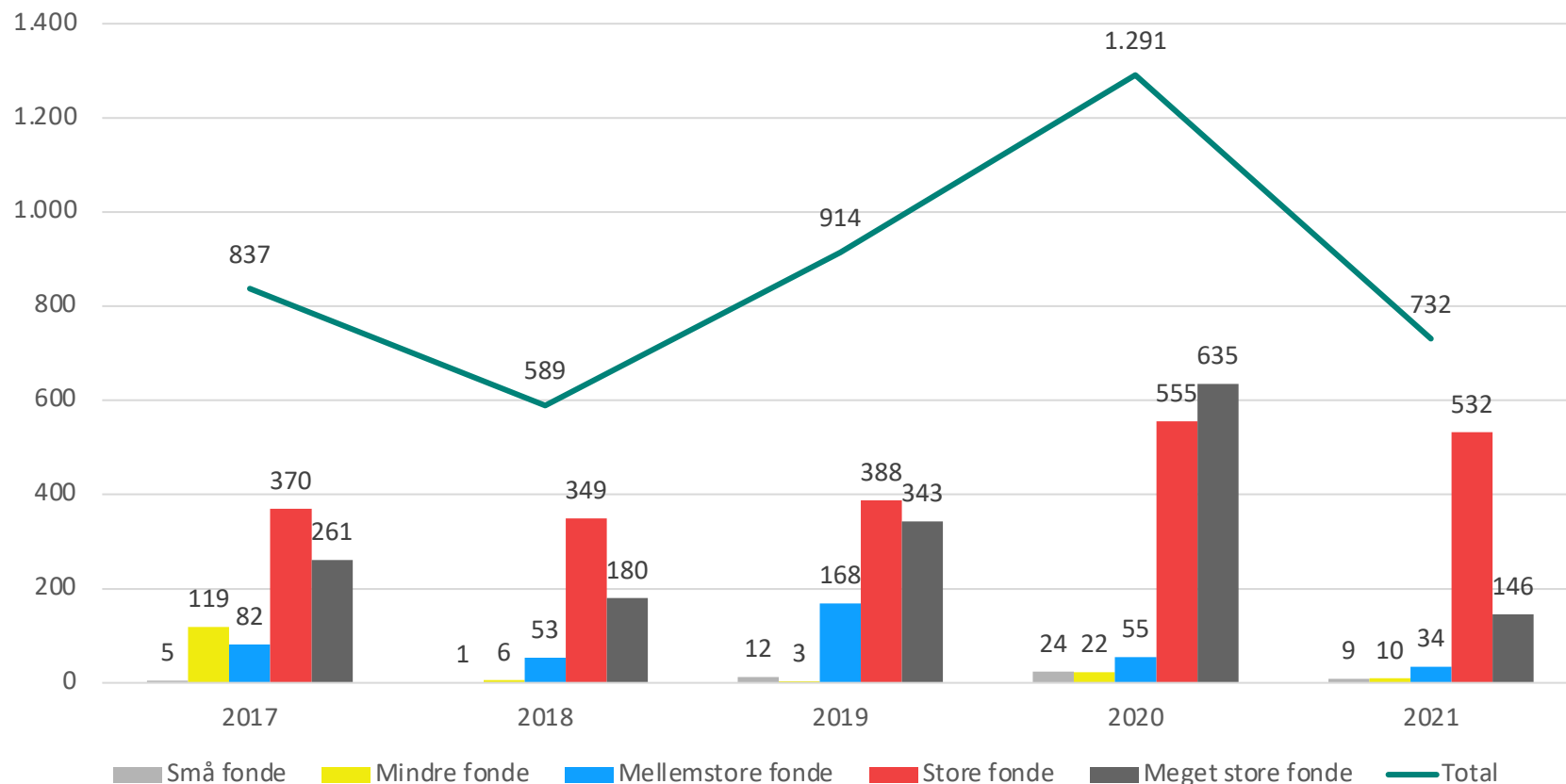
I 2021 bevilgede de danske fonde 732 mio. kr. til projekter, der blev registreret under natur-, klima- og miljøformål hos Danmarks Statistik. Der er relativt store udsving i de samlede bevillinger for hvert af de fem år, analysen omhandler – fra 730 mio. kr. til 1.290 mio. kr. – og der er et fald fra 2020 til 2021 på 558 mio. kr. *Se note og læs om varierende uddelingsniveau på side 24.*

I 2021 blev der i alt givet 799 bevillinger til natur-, klima- og miljøformål, hvilket er 85 flere end i 2020. Sammenlignet med 2017 har der været en stigning på 122 bevillinger eller 18 %. Både midler og antal bevillinger har i det hele taget svinget meget i perioden.

Gennem perioden 2017-2021 skiftes de erhvervsdrivende og de almene fonde til at have bevilget mest til området.

Bevilgede midler til natur-, klima- og miljøformål efter fondenes bevillingsniveauer

Figur 4: Fondes bevilgede midler i mio. kr. til natur-, klima- og miljøformål grupperet efter fondenes individuelle bevillingsniveau og år



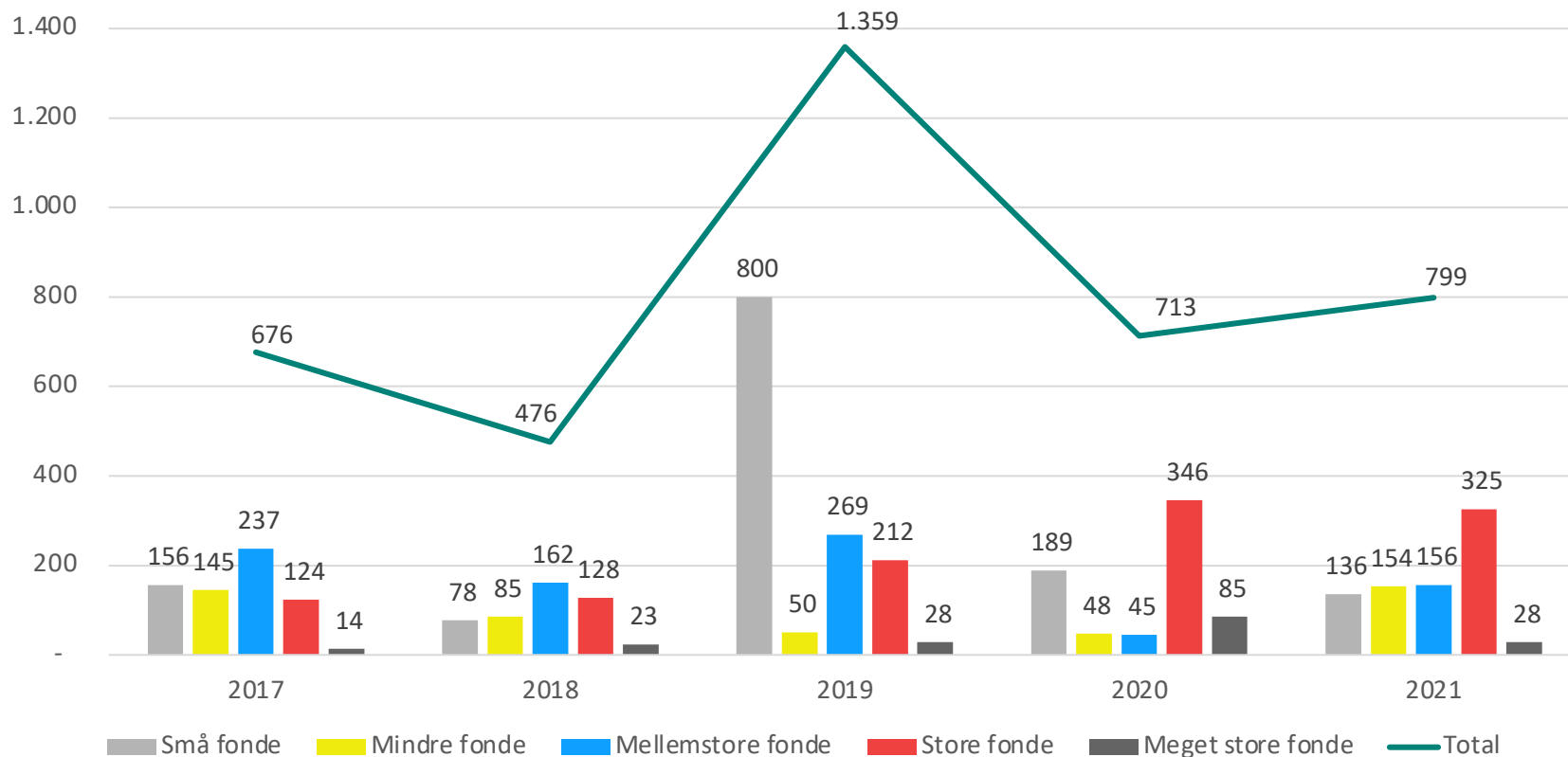
Figuren illustrerer, hvor mange midler der blev bevilget til natur-, klima- og miljøformål i perioden 2017-2021 fra hhv. små, mindre, mellemstore, store og meget store fonde (kategoriseret efter fondenes individuelle bevillingsniveau, se definition på side 22).

I 2021 stod de store fonde for 532 mio. kr. af de samlede 732 mio., der blev bevilget til formålet. Det svarer til 73 % af de bevilgede midler.

Sammenlignet med 2020 er det primært bevilgede midler fra de meget store fonde, der er markant anderledes, hvor vi ser et fald på 489 mio. kr. I 2021 bevilgede de meget store fonde færre midler, end de har gjort de øvrige år. Disse cykliske mønstre er normale, især på områder, hvor bevillingerne er høje. Læs om varierende uddelingsniveau på side 24.

Antallet af bevillinger til natur-, klima- og miljøformål efter fondenes bevillingsniveauer

Figur 5: Antallet af fondsbevillinger til natur-, klima- og miljøformål grupperet efter fondenes individuelle bevillingsniveau og år



Figuren illustrerer antallet af bevillinger til natur-, klima- og miljøformål i perioden 2017-2021 fra hhv. små, mindre, mellemstore, store og meget store fonde (kategoriseret efter fondenes individuelle bevillingsniveau – se definition på side 22).

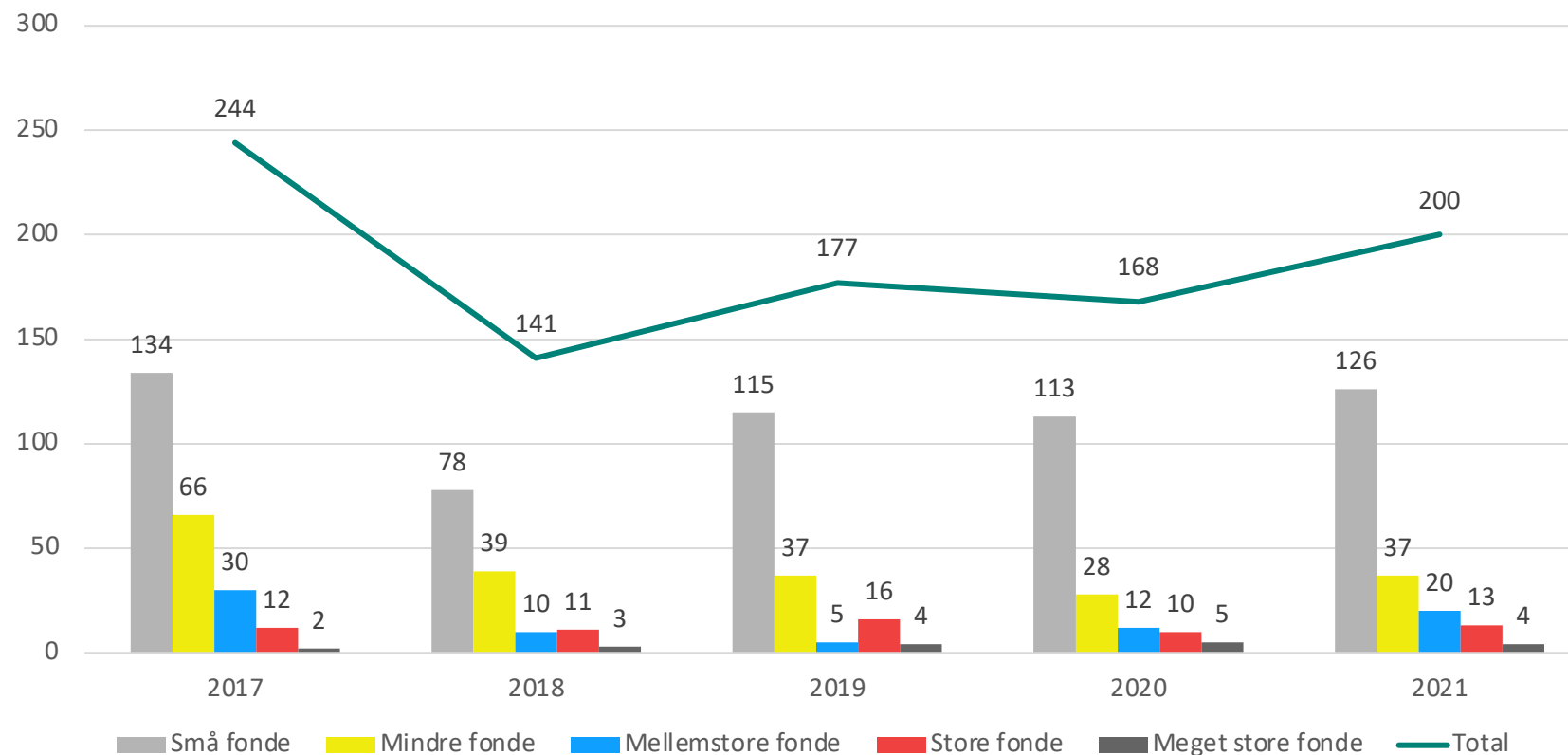
Fire ud af ti af bevillingerne i 2021 kom fra store fonde. De meget store fonde stod for færrest bevillinger. De resterende bevillinger fordelte sig nogenlunde lige fra hhv. små, mindre og mellemstore fonde.

Antallet af bevillinger fra de forskellige kategorier af fonde varierer over årene, og det er tydeligt, at det høje antal bevillinger i 2019 særligt skyldtes de ekstraordinært mange bevillinger fra små fonde. De små fonde gav generelt flere bevillinger i 2019 på tværs af alle formål.

Den gennemsnitlige bevilling inden for natur-, klima- og miljøformål var på 920.000 kr. i 2021 (se bilag 1).

Antal fonde med bevillinger til natur-, klima- og miljøformål efter fondenes bevillingsniveauer

Figur 6: Antallet af fonde, der har bevilget til natur-, klima- og miljøformål, grupperet efter fondenes individuelle bevillingsniveau og år



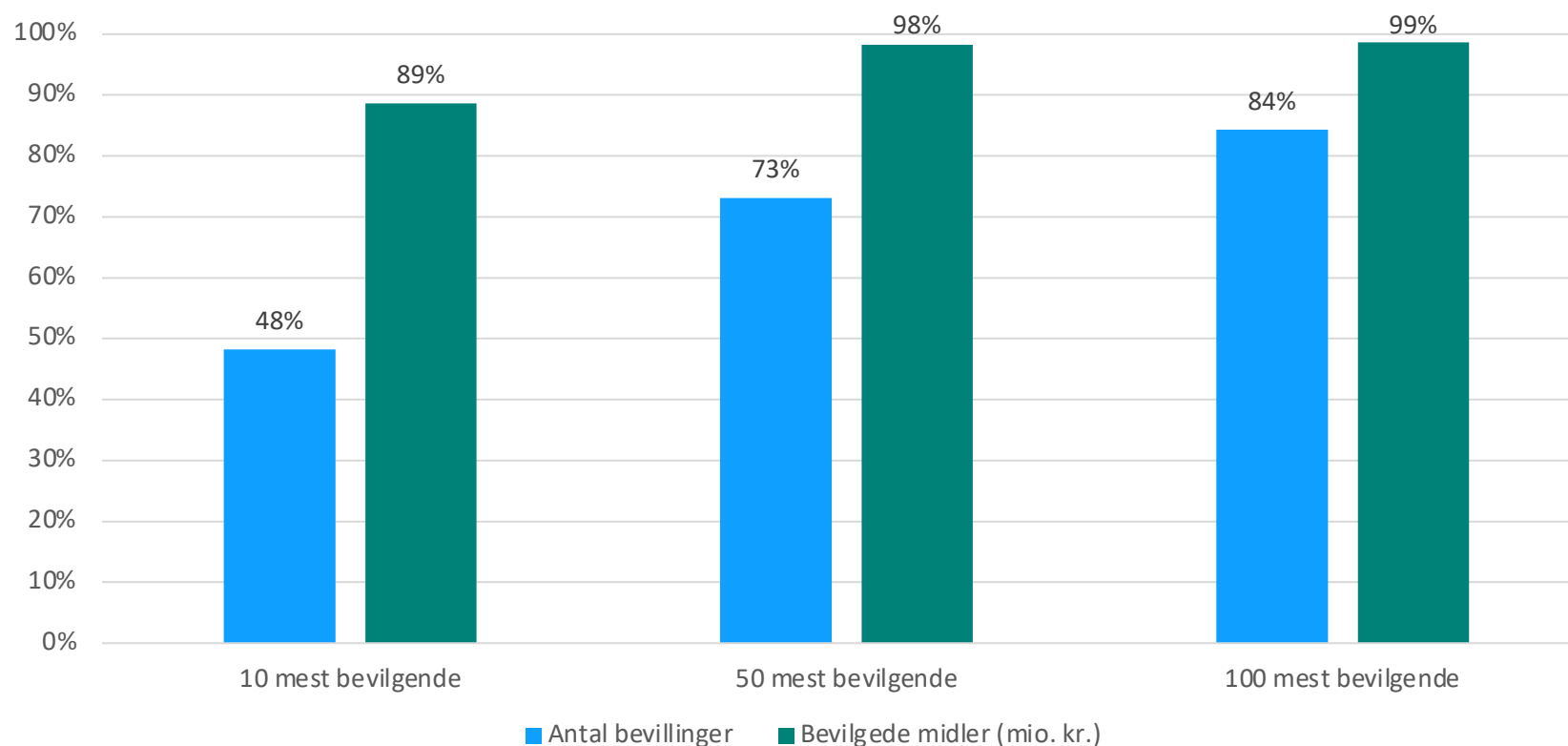
Figuren viser, hvor mange fonde der bevilgede til natur-, klima- og miljøformål i perioden 2017-2021, samt fordelingen af små, mindre, mellemstore, store og meget store fonde (kategoriseret efter fondenes individuelle bevillingsniveau – se definition på side 22).

I 2021 var der 200 fonde, der bevilgede til natur-, klima- og miljøformål. Det er 32 flere fonde end i 2020, men 44 færre end i 2017. Det er normalt, at både antal fonde, antal bevillinger og det samlede bevillingsbeløb svinger år for år, især hvis der er større, flerårige bevillinger på et område.

Knap to ud af tre fonde, der bevilgede til formålet i 2021, var små fonde (126 ud af 200). De små fonde udgør en stor del af de bevilgende fonde gennem hele perioden 2017-2021 (fra 55 % til 67 %). De små fonde tæller dog noget mindre i de samlede bevilgede midler (se side 9).

Bevilgede midler og antal bevillinger fra de mest bevilgende fonde inden for natur-, klima- og miljøformål 2021

Figur 7: Samlede bevillinger (i antal og i mio. kr.) fra hhv. de 10, 50 og 100 fonde, der har bevilget mest til natur-, klima- og miljøformål i 2021 i procent af total i 2021



Figuren illustrerer, hvor stor en andel af det samlede antal bevillinger og de samlede bevilgede midler der i 2021 er uddelt af de hhv. 10, 50 og 100 største bevillingsydere.

Pengene til natur-, klima- og miljøformål kom i høj grad fra de 100 fonde, der bevilgede mest til området. At relativt få fonde stod for en stor del af de bevilgede midler til formålet, var ikke særligt for 2021, men ligner tidligere år.

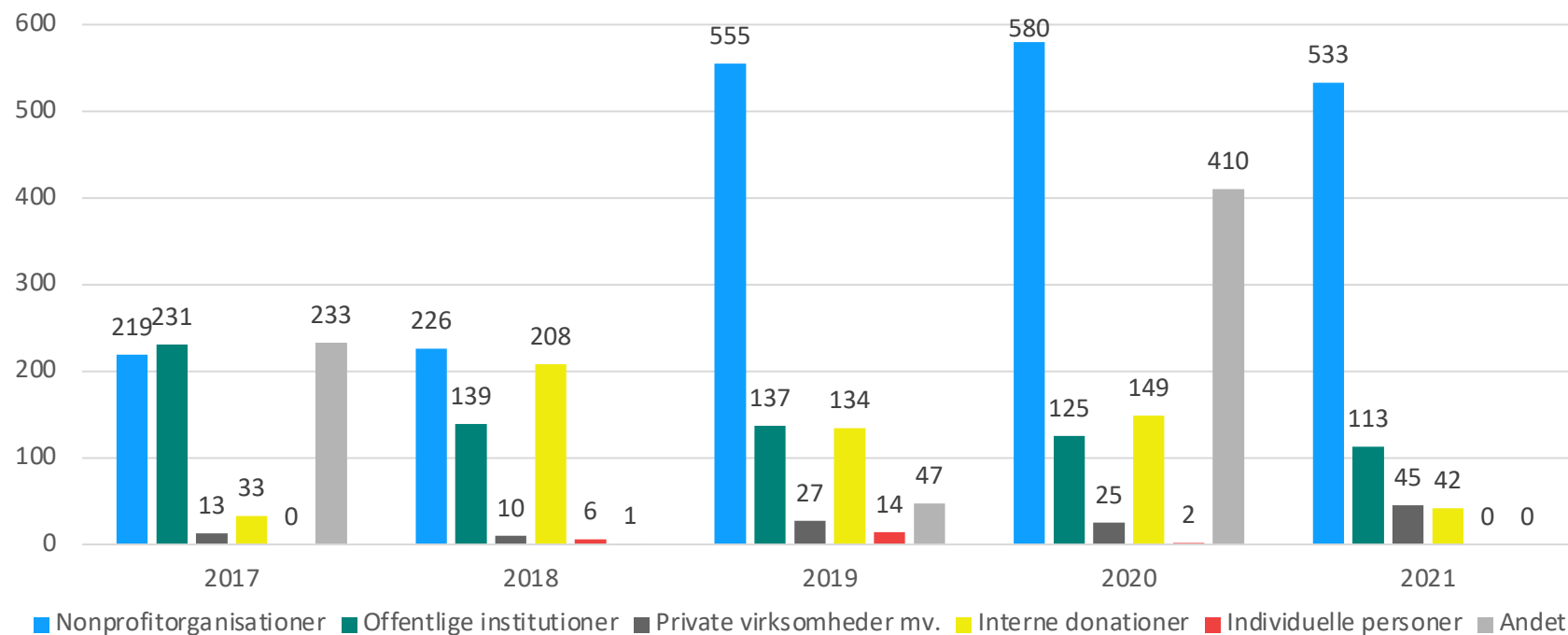
De ti fonde, der bevilgede mest til formålet i 2021, stod for 89 % af de bevilgede midler og 48 % af antallet af bevillinger.

De 100 mest bevilgende fonde inden for området stod for 99 % af de bevilgede midler og 84 % af antallet af bevillinger.

Modtagere af fondsmidler til natur-, klima- og miljøformål samt virkemidler

Modtagere af fondsmidler til natur-, klima- og miljøformål

Figur 8: Bevilgede fondsmidler i mio. kr. til natur-, miljø- og klimaformål efter modtagertype og år



* Bemærk, at billedet ændrer sig, hvis forskningsbevillinger til klima tælles med i denne bevillingsanalyse frem for under "videnskabelige formål". I det tilfælde vil offentlige institutioner være den største modtagergruppe.

** Interne donationer kan f.eks. være opkøb af naturområder med henblik på naturbeskyttelse.

Tabellen viser, hvordan fondenes bevillinger til natur-, klima- og miljøformål fordelte sig på forskellige modtagergrupper i perioden 2017-2021.

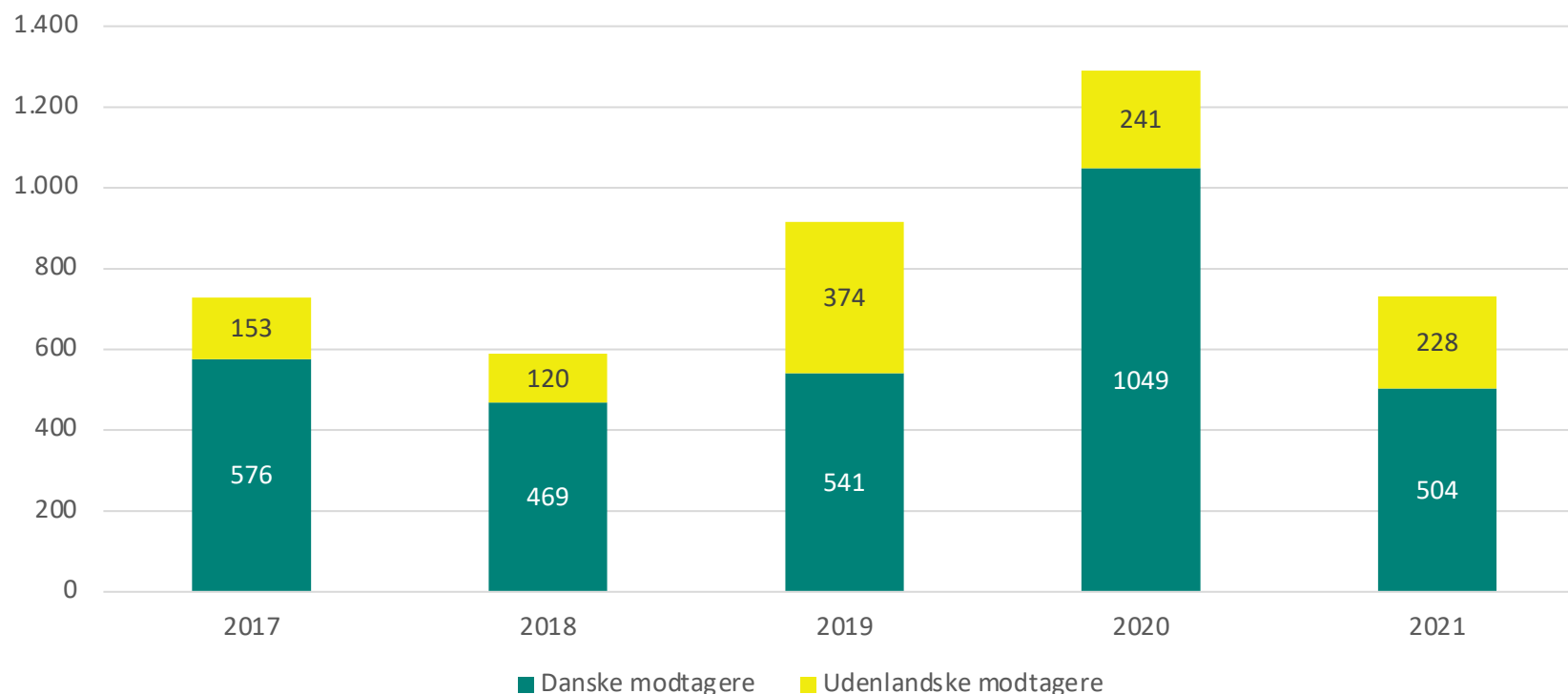
Nonprofitorganisationer modtog i 2019-2021 størstedelen af fondsmidlerne til natur-, klima- og miljøformål. I 2021 modtog de 533 mio. kr. til natur-, klima- og miljøformål, svarende til 73 % af de samlede midler til formålet. Det er et fald på 47 mio. kr. sammenlignet med 2020, men 314 mio. kr. mere end i 2017.

Offentlige institutioner fik næstflest midler til natur-, klima- og miljøformål i 2021, nemlig 113 mio. kr.*

Ser vi på interne donationer**, er der sket et fald på 107 mio. kr. fra 2020 til 2021, men midlerne til denne modtagergruppe har varieret en del gennem perioden (lavest i 2017 med 33 mio. kr. og højest i 2018 med 208 mio. kr.).

Danske og udenlandske bevillingsmodtagere

Figur 9: Bevilgede fondsmidler 2017-2021 i mio. kr. til natur-, klima- og miljøformål fordelt efter nationalitet på registreret modtager



Figuren viser, hvordan de bevilgede midler til natur-, klima- og miljøformål fordelte sig efter modtagernes nationalitet (se note).

Fondene bevilgede 504 mio. kr. til danske modtagere til natur-, klima- og miljøformål i 2021, hvilket svarer til 69 % af fondenes samlede bevilgede midler til formålet.

I perioden 2017-2021 har fondene givet 59-81 % af midlerne til natur-, klima- og miljøformål til danske modtagere.

Note: Når vi taler om modtagere i Danmark, kan det også inkludere udenlandske projekter tilknyttet en dansk modtager. Bevillingerne kan derfor f.eks. gå til internationale indsatser, selv om pengene går til danske modtagere, og omvendt.

Fondsmidler fordelt efter natur-, klima- og miljøformålenes områder

Tabel 2: Bevillinger til natur-, klima- og miljøformål 2017-2021 i mio. kr. fordelt efter områder

	2017	2018	2019	2020	2021	Ændring 2017-2021	Ændring 2020-2021
Natur	159	267	250	433	300	141	-133
Klima	155	195	428	773	211	56	-562
Ansvarligt forbrug og produktion	-	-	27	23	87	87	64
Energi	121	2	23	5	15	-106	10
Vand	-	-	0	0	11	11	11
Andre formål	294	126	186	56	107	-187	51

Note: Området "Ansvarligt forbrug og produktion" blev implementeret i 2019 og kan derfor ikke føres tilbage i tid. "Vand" kan heller ikke føres tilbage til før 2019.

Tabeller og figurer er baseret på tal fra Danmarks Statistik

Tabellen viser, hvilke områder inden for natur-, klima- og miljøformål der modtog fondsmidler i perioden 2017-2021. Se definition af områderne på side 21.

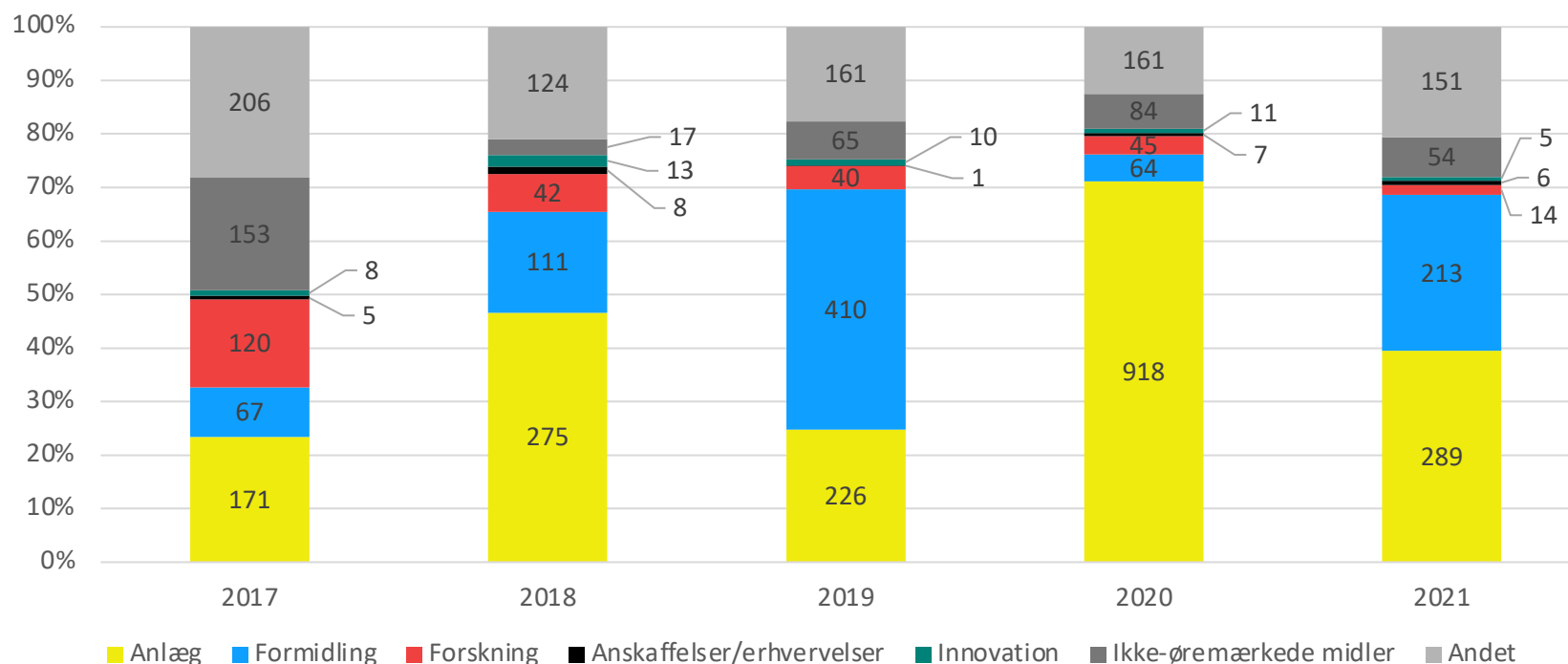
Den største andel af de bevilgede midler til formålet gik i 2021 til naturområdet, hvor fondene bevilgede 300 mio. kr., hvilket svarer til 41 % af årets samlede fondsmidler til natur-, klima- og miljøformål. Det er 141 mio. kr. mere end i 2017, men 133 mio. kr. mindre end i 2020.

Klimaområdet fik bevilget 211 mio. kr. i 2021. Det er en stigning på 56 mio. kr. siden 2017, men et fald på 556 mio. kr. sammenlignet med 2020, hvor fondene bevilgede ekstraordinært meget til området.

Bemærk, at billedet ændrer sig, hvis forskningsprojekter til klima, der nu indgår under videnskabelige formål, tælles med her. I så fald er klima det område, der får flest midler.

Bevillinger til natur-, klima- og miljøformål fordelt efter virkemidler

Figur 10: Bevillinger til natur-, klima- og miljøformål i mio. kr. fordelt efter virkemidler og tid



Note: Forskning på universiteter ligger altid under hovedformålet "videnskabelige formål", mens anden forskning godt kan placeres under natur-, klima- og miljøformål.

Figuren viser, hvordan de bevilgede midler til natur-, klima- og miljøformål var fordelt efter virkemidler i perioden 2017-2021. Når man taler om virkemidler, taler man om, hvordan pengene bliver brugt. Her skelnes der primært mellem anlæg og aktiviteter. Se mere om virkemidler på side 22.

I 2021 gik den største andel af de bevilgede midler til anlæg (39 %). Her steg de bevilgede midler fra 171 mio. kr. i 2017 til 289 mio. kr. i 2021. Sammenlignet med 2020 er det dog et fald på 629 mio. kr. til anlæg.

33 % af fondsmidlerne gik til aktiviteter, herunder særligt formidling.

Bemærk, at billedet ændrer sig, hvis man tæller de relevante forskningsprojekter med, som er registreret under videnskabelige formål, da forskning i så fald ville fylde markant mere og derved øge andelen af midler til aktiviteter frem for anlæg.

Bilag

Bilag 1. Den gennemsnitlige bevilling pr. formål i 2017-2021 (mio. kr.)

	2017	2018	2019	2020	2021	Gns.- bevilling i perioden 2017-2021
Videnskabelige formål	1,46	0,70	1,50	1,73	2,62	1,60
Internationale humanitære formål	0,60	1,00	1,53	0,87	1,10	1,02
Natur-, klima- og miljøformål	1,08	1,24	0,67	1,81	0,92	1,14
Uddannelse og folkeoplysning	0,03	0,08	0,14	0,14	0,43	0,16
Erhvervsfremme- og regionaludviklingsformål	0,57	0,22	0,69	0,31	0,30	0,42
Kulturelle formål	0,29	0,22	0,20	0,27	0,24	0,24
Sundhedsformål	0,14	0,12	0,15	0,18	0,22	0,16
Andre formål	0,17	0,08	0,11	0,11	0,17	0,13
Religiøse formål	0,62	0,29	0,04	0,09	0,10	0,23
Sociale formål	0,03	0,07	0,06	0,05	0,07	0,06
Alle formål	0,20	0,22	0,25	0,25	0,40	0,26

Tabellen viser bevillingernes gennemsnitlige størrelse på de forskellige formål fra 2017 til 2021. Bevillingernes gennemsnitlige størrelse kan dække over stor variation i de enkelte bevillingsbeløb. Et højt gennemsnit vil dog alt andet lige betyde, at der gives forholdsmæssigt store bevillinger på området.

Definitioner, metode og kildegrundlag

Definitioner

Natur- og miljøformål

Natur og miljø dækker over en række forskellige områder, som kort er beskrevet nedenfor med udgangspunkt i Danmarks Statistiks definitioner fra indberetningskemaet til fondsstatistikken. Fondenes Videnscenter har valgt at kalde området "natur, klima og miljø" frem for alene "natur og miljø", da klima er et af de største modtagerområder. Definitionen af kategorien er i øvrigt, som den bruges i fondsstatistikken.

- Natur: Eksempelvis indsatser til beskyttelse af økosystemer på land, i ferskvand og i havet. Beskyttelse af biodiversitet. Naturgenopretning eller etablering af ny natur (f.eks. skovrejsning).
- Vand: Eksempelvis initiativer, der styrker vandkvaliteten samt rensning af spildevand.
- Energi: Eksempelvis initiativer, der fremmer brug af vedvarende energikilder eller reducerer energiforbruget.
- Klima: Eksempelvis indsatser, som skal reducere klimaforandringerne, f.eks. politiske strategier eller undervisning.
- Ansvarligt forbrug og produktion: Håndtering af kemikalier og spildproduktioner. Udfasning og substitution af skadelige stoffer. Initiativer, der reducerer affaldsmængden. Bæredygtig brug og håndtering af naturressourcer.

Fonde og fondslignende foreninger, herunder erhvervsdrivende og almene fonde

Generelt bruger vi i analysen betegnelsen "fonde" for både "fonde" og "fondslignende foreninger", da det gør teksten nemmere at læse. Enkelte steder, hvor der er en analytisk pointe i at adskille de to kategorier, kan vi dog se på dem hver for sig.

Nogle steder ser vi på tallene i forhold til erhvervsdrivende og almene fonde. Almene fonde kaldes også "ikke-erhvervsdrivende fonde", fordi de i lovgivningsmæssig forstand er kendetegnet ved, at de ikke selv driver erhvervsdrivende virksomhed eller har bestemmende indflydelse i en erhvervsdrivende virksomhed. En erhvervsdrivende fond er en fond, der ejer en såkaldt bestemmende andel af en eller flere erhvervsdrivende virksomheder eller driver egen virksomhed. Det er normalt, at en erhvervsdrivende fonds vedtægter pålægger fonden at bevare ejerskabet af nært tilknyttede virksomheder og at sikre disse virksomheders overlevelse og trivsel (engageret ejerskab). Det vil også fremgå af vedtægten, om den erhvervsdrivende fond har et eller flere almennyttige formål.

Definitioner, fortsat

Bevillinger og udbetalinger

Når man taler om fondenes uddelinger, er det vigtigt at være opmærksom på forskellen på bevillinger og udbetalinger. En *bevilling* er et tilsagn, en fond giver om at ville udbetale penge til en aktivitet. En *udbetaling* er fondens faktisk udbetalte beløb på baggrund af en bevilling. En bevilling og de efterfølgende relaterede udbetalinger sker ofte i forskellige kalenderår. Et eksempel kan være en fond, der siger ja (bevilger støtte) til at støtte en festival i 2018, men først udbetaler pengene i 2019, når festivalen gennemføres. Et andet eksempel kan være, når store bevillinger til f.eks. anlægsprojekter udbetales over flere år. Ordet *uddelinger* bruges ofte som en samlebetegnelse for både bevillinger og udbetalinger.

Almennyttige og andre bevillinger

I Danmarks Statistiks fondsstatistik, der danner grundlag for denne analyse, er det ikke muligt at identificere, hvorvidt en bevilling er givet til almennyttige aktiviteter, eller om den er givet til f.eks. familieformål eller ikke-almennyttige erhvervsformål. Stikprøver fra fondenes årsregnskaber antyder, at det er en mindre del af de bevilgede midler, der går til andet end almennyttige formål. Men det er ikke på baggrund af det nuværende datagrundlag muligt at sige noget helt præcist om, hvor mange penge der er tale om. I denne analyse fokuserer vi derfor på de samlede bevillinger.

Små, mindre, mellemstore, store og meget store fonde

Vi kategoriserer nogle steder de enkelte fonde som "små", "mindre", "mellemstore", "store" eller "meget store" fonde på baggrund af det totalbeløb, den enkelte fond har bevilget i et bestemt år. "Små" fonde betegner fonde, der har bevilget under 1 mio. kr., "mindre" er fonde, der har bevilget mellem 1 og 10 mio. kr., "mellemstore" er fonde, der har bevilget mellem 10 og 50 mio. kr., "store" er fonde, der har bevilget mellem 50 og 500 mio. kr., mens "meget store" betegner fonde, der har bevilget 500 mio. kr. og derover.

Anlæg og aktiviteter (virkemidler)

Når man taler om, hvordan pengene bliver brugt, taler man om virkemidler. I analysen skelner vi overordnet mellem bevillinger til "anlæg" og til "aktiviteter". Med anlæg forstår vi f.eks. opførelse af nye bygninger, større renoveringsarbejder osv., mens aktiviteter dækker over f.eks. forskning, formidling mv.

Metode og kildegrundlag

Denne analyse er baseret på kvantitativ metode, hvor de seneste tal fra [Danmarks Statistiks fondsstatistik](#) er benyttet, herunder en række særkørsler foretaget for Fondenes Videnscenter. Fondenes Videnscenter har desuden gennemført indsamling af kvalitative og kvantitative informationer ved udvalgte medlemmer, der bruges til at forstå udviklingen i tallene fra Danmarks Statistik. Beløbene i analysens tabeller er opgivet i løbende priser. Derved er tallene sammenlignelige med den opgørelse over fondsstatistikken, der er offentliggjort af Danmarks Statistik. Danmarks Statistiks fondsstatistik indeholder data fra 2016 til 2021, og sammenligninger i denne rapport indeholder data fra de sidste fem år. Af den grund bør man være tilbageholdende med at konkludere entydigt på de beskrevne udviklingstendenser.

Vi tager i analysen udgangspunkt i de bevilgende fonde og foreninger. Ud af de 9.523 fonde og fondslignende foreninger, der i 2021 er med i Danmarks Statistiks opgørelse, fokuserer vi således først og fremmest på de 4.553 fonde, der i 2021 foretog bevillinger.

Danmarks Statistiks fondsstatistik er baseret på en stikprøve blandt tre kategorier af fonde og fondslignende foreninger:

1. Private erhvervsdrivende fonde.
2. Private almene fonde og andre private selvejende institutioner.
3. Private foreninger og lign., der agerer som fonde med betydelige uddelinger, f.eks. patientforeninger og filantropiske foreninger. De private foreninger er bl.a. udvalgt på baggrund af skatteforvaltningens liste over godkendte foreninger under ligningslovens § 8 A. Derudover er der som del af populationen udvalgt enkelte andre organisationer, der definerer sig som og arbejder som fonde.

Om metoden skriver Danmarks Statistik: *"De offentliggjorte resultater er opregnet til totalpopulationen. Ved opregning foretages en genvægtning og kalibrering ved regressionsestimat af den vægt, den enkelte fond tildes".* Da der således er tale om en stikprøve, hvor data efterfølgende er vejret, kan der være steder, hvor tal i underkategorier ikke stemmer 100 % overens med totalen.

Danmarks Statistik trækker bl.a. informationer fra Det Centrale Virksomhedsregister (CVR-registret). I CVR-registret er der i enkelte tilfælde registreret fonde, der ikke længere eksisterer, hvilket hænger sammen med, at der er en overgangsperiode, fra en fond lukker, til det fremgår af registret. Det betyder, at Danmarks Statistiks opgørelse ikke er 100 % præcis, når det gælder antallet af fonde.

Metode og kildegrundlag, fortsat

Varierende uddelingsniveau

Hvis en fond det ene år foretager en bevilling på flere hundrede mio. kr. til et bestemt formål og ikke gør det samme året efter, kan det tydeligt aflæses i fondsstatistikken. Årsagerne til udsving i bevillingsniveauerne kan f.eks. være, at en fond har som praksis hvert tredje til femte år at give regelmæssige og flerårige større bevillinger til et område, eller at fonden ændrer strategi, eller at de midler, fonden har til rådighed til uddelinger, varierer fra det ene år til det næste. Det kan også have indflydelse på uddelingsniveauerne, hvilke projekter fondene bliver præsenteret for af den omverden, de støtter.

Almennyttige og ikke-almennyttige bevillinger

Da der ikke er skattefradrag for ikke-almennyttige bevillinger, kunne man tro, at det er muligt at sammenstille Danmarks Statistiks fondsstatistik med skatteforvaltningens opgørelse over, hvor mange bevilgede midler der er betalt skat af, og på den måde få et overblik over de rent almentyngte uddelinger. Men særligt for de erhvervsdrivende fonde, hvis datterselskab(er) udgør fondenes hovedindtægtskilde(r), gælder det, at de ikke altid har fradrag for deres bevillinger, selv om de faktisk ér almentyngte. Dette skyldes den såkaldte prioriteringsregel (<https://skat.dk/skat.aspx?oid=2047570>), og derfor kan man ikke direkte sammenstille Danmarks Statistiks fondsstatistik med skatteforvaltningens opgørelse.

Kontakt

Har du spørgsmål eller kommentarer?
Kontakt os på info@fondenensvidenscenter.dk

Du kan finde flere analyser og mere viden om
fonde på vores hjemmeside. Her kan du også
tilmelde dig vores nyhedsbrev, hvis du vil holdes
løbende opdateret om nye udgivelser:
www.fondenensvidenscenter.dk